

Nabywanie znacznych pakietów akcji banku

doc. dr Marek Grzybowski
Katedra Prawa Finansowego

marzec 2020

Rodzaje akcji banków (I)

- Dwa rodzaje akcji:
 - akcje imienne
 - akcje na okaziciela
- Bank może emitować akcje obu rodzajów
- Prawo bankowe określa ograniczenia co do:
 - rodzajów akcji
 - obrotu akcjami

Rodzaje akcji banków (II)

- Akcje banków, z wyłączeniem akcji zdematerializowanych zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, są akcjami imiennymi
- W okresie roku, licząc od daty wpisania banku do rejestru przedsiębiorców, zbycie akcji imiennych przez akcjonariuszy wymaga zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego

Nabywanie znacznych pakietów akcji banku (do 13.08.2010)

- Art. 25-27 ustawy – Prawo bankowe w brzmieniu pierwotnym dotyczyły nabywania akcji w banku w formie spółki akcyjnej
- przenoszenie udziałów w bankach spółdzielczych nie jest uregulowane w prawie bankowym
 - obrót taki nie jest dopuszczalny
 - udziały są ściśle związane z prawami członkowskimi; prawa te nie są zbywalne
 - niezależnie od ilości posiadanych udziałów każdy członek ma tylko jeden głos

Nabywanie znacznych pakietów akcji banku (do 13.08.2010)

Konieczność uzyskania zezwolenia KNF przez osobę, która zamierza bezpośrednio lub pośrednio nabyć lub objąć akcje banku (także w przypadku zmiany statutu lub wygaśnięcia uprzywilejowania akcji), jeśli w wyniku objęcia lub nabycia akcji osoba ta osiągnęłaby lub przekroczyła próg 10%, 20%, 25%, 33%, 50%, 66% i 75% głosów na walnym zgromadzeniu

Obowiązek uzyskania zgody

- charakter obowiązku publicznoprawnego
- implementacja art. 19 Dyrektywy
 - powiadomienie w przypadku zamiaru zwiększenia posiadanego już znacznego pakietu akcji w taki sposób, że udział praw głosu (...) osiągnąłby lub przekroczył poziom 20%, 33% bądź 50% lub sprawiłby, że instytucja kredytowa stanie się przedsiębiorstwem zależnym
 - nie więcej niż 3 miesiące na sprzeciw

Rodzaje nabycia

Rozróżnienie nabycia akcji w obrocie i objęcia akcji

- objęcie jest w istocie nabyciem akcji w obrocie pierwotnym

Nabycie akcji może mieć charakter bezpośredni lub pośredni

- nabycie bezpośrednio to uzyskanie prawa wykonywania głosu na walnym zgromadzeniu bankowej spółki akcyjnej
- nabycie pośrednie to uzyskanie wpływu na wykonywanie prawa głosu przez podmiot, któremu to prawo bezpośrednio nie przysługuje (np. uzyskanie kontroli nad bankiem przez wykorzystanie spółek zależnych)

Obliczanie progów

Poszczególne progi w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu należy obliczać uwzględniając zakazy wykonywania praw głosu wynikające z poszczególnych przepisów, np. do ogólnej liczby głosów nie zalicza się głosów z własnych akcji nabytych przez bank (art. 364 Ksh) lub głosów nabytych z naruszeniem art. 25 Prawa bankowego

Obowiązki zbywcy

art. 20 dyrektywy - obowiązek notyfikacji,
gdy udział spadłby poniżej poziomu 20%,
33% bądź 50% lub sprawiłby, że instytucja
kredytowa przestanie być
przedsiębiorstwem od zbywcy zależnym
Powiadomienie KNF o zbyciu pakietu akcji
uprawniających do wykonywania ponad
10% kapitału zakładowego

Złożenie wniosku *ex post*

Wyjątek – złożenie wniosku *ex post* dotyczy **przypadku tzw. biernego przekroczenia** progu

- zmiana nastąpiła w wyniku zmiany statutu banku lub wygaśnięcia uprzywilejowanej akcji
- wniosek należy złożyć w ciągu 30 dni od powzięcia informacji o zmianie statutu lub wygaśnięciu uprzywilejowania akcji

Przesłanki odmowy

1. jeżeli wpływ osoby zamierzającej objąć lub nabyć akcje może okazać się niekorzystny dla ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem
2. gdy środki przeznaczone na nabycie akcji pochodzą z pożyczki, kredytu lub źródeł nieudokumentowanych
3. gdy przepisy prawa obowiązujące w miejscu siedziby lub zamieszkania tej osoby uniemożliwiają Komisji Nadzoru Finansowego wykonywanie efektywnego nadzoru

Konsekwencje nabycia lub objęcia akcji banku bez zezwolenia

- bezskuteczne jest wykonywanie prawa głosu z akcji banku będących przedmiotem czynności prawnej lub innego zdarzenia prawnego powodującego osiągnięcie lub przekroczenie danego progu liczby głosów na walnym zgromadzeniu, jeżeli osiągnięcie lub przekroczenie tego progu nastąpiło z naruszeniem obowiązków ustawowych
- uchwała walnego zgromadzenia powzięta z naruszeniem wymogów ustawy jest nieważna
- KNF może nakazać sprzedaż akcji w wyznaczonym terminie

Cofnięcie zezwolenia

- W przypadku cofnięcia zezwolenia wykonywanie przez akcjonariusza głosu ze wszystkich posiadanych akcji banku jest bezskuteczne
 - Uchwała walnego zgromadzenia powzięta z naruszeniem powyższego jest nieważna
- KNF może nakazać sprzedaż akcji w wyznaczonym terminie. Jeżeli akcje nie zostaną sprzedane w wyznaczonym terminie, KNF może ustanowić w banku zarząd komisaryczny, ograniczyć zakres działalności banku lub uchylić zezwolenie na utworzenie banku i podjąć decyzję o likwidacji banku

Nabywanie znacznych pakietów akcji banku

Po nowelizacji ustawy – Prawo bankowe
od 14.08.2010 roku

Obowiązek informacyjny (I)

- Art. 25-27 ustawy – Prawo bankowe dotyczy nabywania akcji w banku w formie spółki akcyjnej – nadzór nad zmianami własności akcji
- Obowiązek każdorazowego zawiadomienia KNF o:
 - zamiarze bezpośredniego lub pośredniego nabycia lub objęcia akcji lub prawa z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej osiągnięcie lub przekroczenie odpowiednio 10%, 20%, 1/3, 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu lub udziału w kapitale zakładowym
 - w przypadku akcji uprzywilejowanych lub ograniczonych do prawa głosu, progi odnoszą się nie tylko do liczby głosów na walnym zgromadzeniu, ale i do udziału w kapitale zakładowym banku
 - zamiarze bezpośredniego lub pośredniego stania się podmiotem dominującym banku krajowego w inny sposób niż przez nabycie albo objęcie akcji lub praw z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej większość ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu

Obowiązek informacyjny (II)

- Dotyczy także:
 - zastawnika i użytkownika akcji, jeżeli zgodnie z art. 340 § 1 Kodeksu spółek handlowych są oni uprawnieni do wykonywania prawa głosu z akcji;
 - podmiotu, który uzyskał prawo głosu na walnym zgromadzeniu na poziomach określonych w ust. 1 w wyniku zdarzeń innych niż objęcie lub nabycie akcji lub praw z akcji banku krajowego, w szczególności w wyniku zmiany statutu lub w następstwie wygaśnięcia uprzywilejowania lub ograniczenia akcji co do prawa głosu, a także nabycia akcji lub praw z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej osiągnięcie albo przekroczenie poziomów określonych w ust. 1 w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu lub udziału w kapitale zakładowym w wyniku dziedziczenia.

Obowiązek informacyjny (III)

nie ma zastosowania, gdy nabycie albo objęcie akcji banku krajowego dokonywane jest przez bank krajowy, instytucję kredytową, dom maklerski lub firmę inwestycyjną mającą siedzibę na terytorium innego państwa członkowskiego, w wykonaniu umowy o gwarancję emisji, o której mowa w art. 14a ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 623, 1655, 1798 i 2217), jeżeli:

- 1) prawa z akcji nie są wykonywane w celu ingerencji w zarządzanie bankiem krajowym oraz
- 2) akcje banku krajowego zostaną zbyte w ciągu roku od dnia ich nabycia albo objęcia.

Podmiot dominujący

- Definicja legalna w art. 4 ust. 1 pkt 8
- zarówno:
 - jednostka dominująca, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia nr 575/2013, jak i
 - podmiot, który w ocenie Komisji Nadzoru Finansowego może w inny sposób wywierać znaczący wpływ na inny podmiot

Zawiadomienie

- wskazanie sposobu realizacji zamiaru,
- przedłożenie dowodów wskazujących na istnienie zamiaru (umowa, porozumienie, oświadczenie – gdy rynek regulowany),
- informacja o posiadanych bezpośrednio lub pośrednio akcjach oraz o podmiotach dominujących i zawartych przez ten podmiot porozumieniach oraz o pozostawaniu przez ten podmiot w stanach faktycznych lub prawnych pozwalających innym podmiotom na wykonywanie praw z akcji banku

Załączniki do zawiadomienia

- szeroki zakres informacji określony w art. 25b
- informacje dotyczące:
 - 1) identyfikacji podmiotu składającego zawiadomienie, osób zarządzających jego działalnością oraz osób przewidzianych do objęcia funkcji członków zarządu banku krajowego - o ile podmiot składający zawiadomienie planuje zmiany w tym zakresie,
 - 2) identyfikacji banku krajowego, o którym mowa w art. 25 ust. 1,
 - 3) działalności zawodowej, gospodarczej lub statutowej podmiotu składającego zawiadomienie i osób, o których mowa w pkt 1, a w szczególności przedmiotu tej działalności, zakresu i miejsca jej prowadzenia oraz dotychczasowego jej przebiegu, a także wykształcenia posiadanego przez podmiot składający zawiadomienie, będący osobą fizyczną, i osób, o których mowa w pkt 1,
 - 4) grupy, do której należy podmiot składający zawiadomienie, a w szczególności jej struktury, należących do niej podmiotów, prawnych i faktycznych powiązań kapitałowych, finansowych i osobowych z innymi podmiotami,
 - 5) sytuacji ekonomiczno-finansowej podmiotu składającego zawiadomienie,
 - 6) skazania za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, postępowań warunkowo umorzonych oraz zakończonych ukaraniem postępowań dyscyplinarnych, jak również innych zakończonych postępowań administracyjnych i cywilnych, dotyczących podmiotu składającego zawiadomienie lub osób, o których mowa w pkt 1, mogących mieć wpływ na ocenę podmiotu składającego zawiadomienie w świetle kryteriów określonych w art. 25h ust. 2,
 - 7) toczących się postępowań karnych o przestępstwo umyślne - z wyłączeniem przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego - lub postępowań w sprawie o przestępstwo skarbowe, jak również innych toczących się postępowań administracyjnych, dyscyplinarnych i cywilnych, mogących mieć wpływ na ocenę podmiotu składającego zawiadomienie w świetle kryteriów określonych w art. 25h ust. 2, a prowadzonych przeciwko podmiotowi składającemu zawiadomienie lub osobom, o których mowa w pkt 1, lub postępowań związanych z działalnością tego podmiotu lub tych osób,
 - 8) działań zmierzających do nabycia albo objęcia akcji lub praw z akcji w liczbie zapewniającej osiągnięcie lub przekroczenie poziomów określonych w art. 25 ust. 1 albo stania się podmiotem dominującym banku krajowego, a w szczególności docelowego udziału w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu banku krajowego, związanych z tym udziałem uprawnień, sposobu i źródeł finansowania nabycia albo objęcia akcji lub praw z akcji, zawartych w związku z tymi działaniami umów oraz działania w porozumieniu z innymi podmiotami,
 - 9) zamiarów podmiotu składającego zawiadomienie w odniesieniu do przyszłej działalności banku krajowego, w szczególności w zakresie planów marketingowych, operacyjnych, finansowych oraz dotyczących organizacji i zarządzania, z uwzględnieniem zobowiązań, o których mowa w art. 25h ust. 3.

Upoważnienie ustawowe

- delegacja dla Ministra Finansów do wydania rozporządzenia w przedmiocie określenia dokumentów
 - MF ma mieć na względzie zapewnienie proporcjonalności wymaganych informacji w zależności od zamierzonego wpływu podmiotu składającego zawiadomienie na zarządzanie bankiem krajowym
 - rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 sierpnia 2010 roku w sprawie dokumentów załączanych do zawiadomienia o zamiarze nabycia lub objęcia akcji lub praw z akcji banku krajowego lub o zamiarze stania się podmiotem dominującym banku krajowego (Dz.U. nr 161, poz. 1081)

Komisja Nadzoru Finansowego

- niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia potwierdza w formie pisemnej jego otrzymanie
- wzywa do uzupełnienia braków
- może żądać dodatkowych informacji i dokumentów niezbędnych do załatwienia sprawy
- informuje o dacie upływu terminu na doręczenie decyzji w przedmiocie sprzeciwu

Żądanie dodatkowych informacji

- skierowanie żądanie przez KNF powoduje zawieszenie z mocy prawa biegu terminu do doręczenia decyzji w przedmiocie sprzeciwu
- zawieszenie terminu może nastąpić tylko raz
 - kolejne wezwania KNF do przedstawienia dalszych informacji nie spowodują zawieszenia biegu terminu

Decyzja w przedmiocie sprzeciwu

- możliwa, jeżeli:
 - w wyznaczonym terminie braki w zawiadomieniu lub w załączonych do zawiadomienia dokumentach nie zostały uzupełnione
 - podmiot nie przekazał w terminie dodatkowych informacji lub dokumentów żądanych przez KNF
 - Jest to uzasadnione potrzebą ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem z uwagi na możliwy wpływ podmiotu składającego zawiadomienie na bank lub z uwagi na ocenę sytuacji finansowej podmiotu składającego zawiadomienie (art. 25h ust. 2)

Termin doręczenia decyzji

- 60 dni roboczych od dnia otrzymania zawiadomienia i wszystkich wymaganych dokumentów i informacji
- termin zachowany, gdy przed ich upływem decyzja została nadana w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego

Skutek upływu terminu

- podmiot składający zawiadomienie może zrealizować zamiar

Skutki nabycia lub objęcia akcji: (I)

- bez zgłoszenia zamiaru
 - pomimo decyzji KNF w przedmiocie sprzeciwu
 - przed upływem terminu na zgłoszenie sprzeciwu
 - po wyznaczonym przez KNF terminie na nabycie
- Możliwe decyzje KNF:
- o nakazaniu zbycia akcji banku krajowego w wyznaczonym terminie
 - o nałożeniu kary pieniężnej na akcjonariusza banku krajowego
 - o ustanowieniu w banku zarządu komisarycznego albo o uchyleniu zezwolenia na utworzenie banku i likwidacja banku

Uchylenie zakazu wykonywania praw

Art. 25m. W przypadku gdy wymagają tego interesy klientów banku krajowego, a wnioskodawca wykaże, że nie zachodzi przesłanka, o której mowa w art. 25h ust. 1 pkt 3, Komisja Nadzoru Finansowego może, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, w drodze decyzji, wydanej na wniosek akcjonariusza lub podmiotu dominującego banku krajowego, uchylić zakazy, o których mowa w art. 25l ust. 1 lub 2.

W przypadku wykonywania uprawnień podmiotu dominującego:

- bez zgłoszenia zamiaru
- pomimo decyzji KNF w przedmiocie sprzeciwu
- przed upływem terminu na zgłoszenie sprzeciwu
- uzyskanych po upływie terminu ustalonego przez KNF
 - niemożność uczestniczenia w czynnościach reprezentacji banku krajowego członków zarządu powołanych przez podmiot dominujący i zrównanych z nimi – sankcją nieważność czynności z zakresu reprezentacji banku krajowego
 - możliwe decyzje KNF:
 - o nakazaniu zbycia akcji banku krajowego w wyznaczonym terminie
 - o nałożeniu kary pieniężnej na akcjonariusza banku krajowego
 - o ustanowieniu w banku zarządu komisarycznego albo o uchyleniu zezwolenia na utworzenie banku i likwidacja banku

Skutki nabycia lub objęcia akcji naruszającego obowiązki określone w Prawie bankowym

- nieważność uchwał walnego zgromadzenia podjętych z udziałem głosów z akcji
 - jednak uchwała będzie ważna, jeżeli spełni wymogi kworum oraz większości głosów oddanych bez uwzględnienia głosów nieważnych
- możliwość nakazania zbycia akcji banku krajowego w wyznaczonym przez KNF terminie

Nakazanie sprzedaży akcji

możliwa decyzja KNF w przedmiocie nakazania zbycia akcji w wyznaczonym terminie

w przypadku niezastosowania się:

- kara pieniężna dla akcjonariusza (10.000.000 zł)
- ustanowienie zarządu komisarycznego
- uchylene zezwolenia i decyzja o likwidacji banku

Inne decyzje KNF

- decyzja o zakazie wykonywania praw głosu z akcji,
- decyzja o zakazie wykonywania uprawnień podmiotu dominującego,
 - uzasadnieniem potrzeba ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem, z uwagi na:
 - ocenę sytuacji finansowej podmiotu
 - możliwy wpływ tego podmiotu na bank (np. bank nie dochowuje zobowiązań, o których mowa w art. 25h ust. 3

Obowiązki notyfikacji banku

- Podmiot, który bezpośrednio lub pośrednio nabył lub objął akcje banku (także w przypadku zmiany statutu lub wygaśnięcia uprzywilejowania akcji), jeżeli stanowią one z akcjami nabytymi wcześniej pakiet zapewniający osiągnięcie lub przekroczenie progu 5%, 10%, 20%, 25%, jednej trzeciej, 50%, 66% i 75% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu, oraz
- podmiot, który stał się podmiotem dominującym
 - każdorazowo obowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym ten bank
 - bank w terminie 14 dni od otrzymania powiadomienia przesyła je do KNF

Obowiązki notyfikacji KNF

- Podmiot, który zamierza bezpośrednio lub pośrednio zbyć pakiet akcji banku krajowego:
 - uprawniający do wykonywania ponad 10% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu,
 - w wyniku zbycia którego pozostały w jego posiadaniu pakiet akcji będzie uprawniał do wykonywania mniej niż 10%, 20% jednej trzeciej i 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniuma obowiązek powiadomić o swoim zamiarze
KNF